

PSIXOLOQLAR HARDADIR?

PSIXOLOQ QITLIĞI

Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzinin təhsil siyasəti və tədqiqatlar üzrə proqram direktoru Elmina Kazımzadənin fikrincə, əvvəllər məktəb psixoloqları əlavə olaraq 9 aylıq kurs keçəndən sonra psixoloq sertifikatı alır, müəllimlikdən birbaşa psixoloq vəzifəsinə keçirdi. Bu gün isə vəziyyət fərqlidir: “Onu deyə bilərəm ki, məktəb psixoloqlarının qıtlığı var. Məktəblər psixoloqla tam təmin olunmayıb. Məktəb psixoloqu əhalinin psixoloji sağlamlığına xidmət edən vəzifədir. O üzəndən bu xidmət məktəblərdə vacibdir. Ən vacib məqam odur ki, psixoloji sağlamlıq profilaktika fəaliyyətləri ilə bağlıdır. Yəni müəyyən problemləri, xəstəlikləri və davranış problemləri olan uşaqlarla iş aparılmalıdır”.

E.Kazımzadə hesab edir ki, yeniyetməlik həssas dövr olduğundan, xüsusən, valideynlərlə uşaqların, müəllimlərlə şagirdlərin münasibətində psixoloqların böyük rolu olmalıdır: “Yeniyetməlik dövrü ilə əlaqədar baş verən müxtəlif hadisələrin qarşısını isə təkcə məktəb psixoloqlarının alması çətindir. Bizdə psixologiya üzrə fənlər keçirilmir. Ola bilsin ki, hansısa müəllim öz marağından irəli gələrək həmin fənni uşaqlara çatdırı bilər. Psixoloji xidmətlə məşğul olanlar peşəkar mütəxəsis olmalıdır. Belə ki, bura treninqlər, ünsiyyət vərdişlərinin inkişafı, davranış problemlərinin

Orta məktəblərdə psixoloq maaşı alanların hamısı öz işiylə məşğul olurmu? Azərbaycanda orta məktəblərin demək olar ki, hamısında psixoloq ştatı var. Bəs bu ştata uyğun maaş alanlar öz işlərinin öhdəsindən gələ bilirlərmi? Orta məktəblərdə psixoloji xidmət üzrə kadr çatışmazlığı həll olunubmu? Hərçəndə ayrı-ayrı ekspertlərə, pedaqoqlara, vətəndaş cəmiyyətinə ünvanladığımız suallara aldığımız cavablar fərqli olsa da, daha çox problemin mövcudluğu ilə bağlı fikirlər səsləndi.

qrup müzakirəsi və fərdi məsləhətlər daxildir. Bu isə kifayət qədər peşəkarlıq tələb edən işdir”.

2000 ŞAGİRD = BİR PSIXOLOQ

Bakı şəhər Təhsil İdarəsinin strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması sektorunun müdiri Bəhmən Nəbiyevin sözlərinə görə, bu gün Bakı məktəblərinin psixoloqla bağlı heç bir problemi yoxdur: «Bütün məktəblər psixoloji xidmətlə əhatə olunub. Ola bilsin ki, kimsə çıxsın, başqa yerə getsin, bu, başqa məsələ».

Məktəblərdəki psixoloqların vəzifə funksiyalarından danışan B.Nəbiyev bildirib ki, psixoloq profilaktik və diaqnostik iş prosesində təhsildə çətinliklə qarşılaşan, inkişafı və davranışında çatışmazlığı olan uşaqların üzə çıxarılması ilə məşğul olur: “Psixoloq şagirdlərin intellektual və şəxsi emosional inkişafının fərdi, psixoloji xüsusiyyətlərini öyrənir, siniflərdə və qruplarda sosial psixoloji mühiti tədqiq edir. Uşaqların məktəbdə psixoloji cəhətdən hazırlığını araşdırmaqla onların yaş və inkişaf səviyyələrini müəyyən edir. O cümlədən, emosional pozuntuları olan, pis davranışlara meyli edənləri və istedadlı uşaqları üzə çıxararaq onlarla iş aparır”. B.Nəbiyevin sözlərinə görə, bu gün paytaxtın hər bir məktəbində psixoloji kabinet fəaliyyət göstərir: “Ola bilər ki, müəyyən şəraitləri yoxdur, amma bütün məktəblərdə yaxşı

psixoloji xidmət mühitinin yaradılması üçün lazım olan şəraiti yaratmağa çalışırıq. Düzdür, Bakı Təhsil İdarəsi fəaliyyətə başlayanda məktəblərdə psixoloqların olmaması, onlarla lazımı işlərin aparılmaması müəyyən problemlər yaradırdı. Tədrisən bu problem aradan qaldırıldı”.

B.Nəbiyev azyaşlılar arasında baş verən intihar, evdən qaçma və s. halları isə məktəblə əlaqələndirmir: “Bütün problemləri də məktəbin üzərinə atmaq düzgün olmaz. Təsəvvür edin ki, məktəblərdə 1500-2000 uşaq bir psixoloq məşğul olur. Məktəb uşağın həyatının bir hissəsini təşkil edir. Amma bundan əlavə, valideynlər və cəmiyyətin özü uşaq məşğul olmalıdır. Düzdür, mən deməzdim ki, hər kəs öz işini yüksək səviyyədə həyata keçirir. Çatışmazlıq da, öz işini yüksək səviyyədə bilməyən də ola bilər. Ancaq onu da deyim ki, psixoloji cəhətdən sarsıntı keçirmə və ya müəyyən intihar halları digər ölkələrə nisbətən Azərbaycanda daha azdır”.

60 FAİZ TƏLƏBƏNİN SÖZÜ

Bakı Dövlət Universitetinin Psixologiya kafedrasının müəllimi Yəmən Vəliyeva hər il ixtisas üzrə instituta 80-100 məzunun əlvida dediyini bildirib: “Onların bəziləri institutu bitirdikdən sonra rayonlara gedirlər və fəaliyyət göstərirlər. Amma onların əksəriyyəti özləri üçün psixoloji mərkəzlər açırlar. Nə üçünsə onların hamısında məktəblərdə psixoloq kimi fəaliyyət göstərməyə maraq olmur. Bəlkə də bu, maddi tərəflə bağlıdır. Amma işləyənlər də var. Bu gün məktəbdə çalışmaq çox çətindir. Orada müxtəlif yaş qrupları üzrə şagirdlər təhsil alır. Keçid dövründən sonra şagirdlərlə, xüsusən, oğlan uşaqları ilə işləmək çox mürəkkəbdir”.

Y.Vəliyeva hesab edir ki, uşaqların daha çox məktəbə yönəlmələrindən ötrü məktəblərdə maraq dairəsi yaratmaq lazımdır: “Mən 14-15 yaşında narkotik istifadəçisi, siqaret çəkən uşaqları görürəm. Hər şeyi də ailənin üzərinə atmaq olmaz”.

I kurs tələbələri ilə keçirdiyi sorğunun nəticələrindən danışan Y.Vəliyevanın sözlərinə görə, məktəbdə psixoloqlar həmin tələbələrlə işləməyiblər: “60 faiz tələbə dedi ki, məktəbdə psixoloqların fəaliyyəti aşağıdır. Ola bilər ki, məktəb həmin psixoloqlara şərait yaratmır. Məzunların maraq dairəsi kifayət qədər genişdir, sadəcə onların işlədiyi mühitdə şərait yaradılmalıdır. Onlara dərslər saatı ayrılmalıdır ki, psixoloqlar problemlə uşaqlarla söhbət aparsınlar. Psixoloqlara əlavə saatlar verilməlidir”.

PSIXOLOQLAR HARDADIR?

Hövsan qəsəbəsindəki 280 sayılı orta məktəbin direktor müavini Nəbi Əsədov çalışdığı məktəbdə psixoloji xidmətin təşkil olunduğunu bildirdi. Hərçənd direktor müavini 1 növbəli iş sistemi ilə fəaliyyət göstərən təhsil ocağında psixoloqun hər gün saat 11.00 - dan 13.00-dək çalışdığını söyləsə də bizim məktəbə telefon açdığımız zaman (12.00-da) psixoloqla əlaqə saxlaya bilmədik. Direktor müavini onun hazırda işdə olmadığını söylədi. Məktəbdə psixoloji xidmətin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edən direktor müavini: “O, mütəxəssisdir, siniflərə girir, birinci siniflərlə xüsusi məşğul olur. Ayrıca kabineti var, işini yaxşı qurur. Fərdi maraq qrupu var”.

Sabunçu qəsəbəsindəki 67 sayılı məktəbin direktoru İradə Bayramova isə rəhbərlik etdiyi məktəbdə psixoloqun 2 aydır ki sosial məzuniyyətdə olduğunu bildirdi: “Əgər 2 aya qayıtmasa, yerinə başqa psixoloq gətirəcəyik. İndiki cavanlar da qəribədir, gedəndə deyirlər ki, 2 aya qayıdacam. Ona görə də çətinlik çəkirik”.

Ən maraqlısı isə 14 yaşlı lənkəranlı məktəblinin “deyirlər ki, məktəbimizdə psixoloq var, amma indiyə qədər üzünü görməmişik” fikirləri oldu...

Təranə Məhərrəmov